

אחד המוחות הפוליטיים הטובים במדינה תיאר לי, לפני חודש, את המצב במפא"י בדרך משל: שני טייסי-קרב אויבים טסים זה לעבר זה, במהירות ה-סילון. בעוד רגע יתנגשו, ושני הטייסים ייהרגו. כל אחד מהם מחכה לכך שהשני ייאבד ברגע האחרון ממש את השליטה על עצביו. הוא מקווה שהשני יסיט את ההגה, אלפית-שליטתו לפני ההתנגשות, ויריס את מטוסו למעלה.

מי שיעשה כך, חורץ את גורלו. כי באותה אלפית-של-שניה, כאשר מטוסו מתרומם מעל למטוס השני, הוא יהיה חסר אונים, חשוף לכדורי אויבו.

זהו מייבחו של אומץ-לב. אך תמיד ישנו אחד המנסה ברגע האחרון להציל את עצמו מן ההתנגשות הקטלנית — על אף יודעו כי כמעט ואין לו סיכוי להימלט מכדורי המנצח. כאשר שמעתי משל זה, אומנם ססו לוי אשכול ומשה דיין זה לעבר זה, ונראה היה כאילו שוב אי-אפשר למנוע את ההתנגשות הקטלנית — הפילוג וההופעה הנפרדת ב-בחירות. אך ידידי האמין כי ברגע האחרון ייאבד אחד משני הצדדים את השליטה על עצביו, ירים את מטוסו וייהרג.

הוא האמין שיהיה זה לוי אשכול. השבוע נסתבר כי המשל היה נכון, אך כי התוצאה הייתה הפוכה. לא לוי אשכול נתגלה כפחדן ברגע המכריע. המטוס שפטה ברגע האחרון, שבעליו נתגלו כפחדנים, הוא מטוסם של צעירי בן-גוריון.

והי העובדה המעניינת ביותר בכל אשר אירע ב-מפא"י, וכדאי להרהר בה כשלעצמה, לפני כל ניתוח. היא מלמדת הרבה על אופיים של הצדדים.

כלומר: חייב מפקד לדעת מהי מטרותו העיקרית, כדי שיוכל לרכז את כוחותיו להשגתה, תחת לפורם בחצי-תריסר מקומות שונים ולעשות דבר והיפוכו בעת ובעונה אחת.

המצביאים הגדולים של הבטחונים הישראלי התעלמו מעקרון זה.

היתכן כי הרמטכ"ל-לשעבר, אלוף מלחמת-סיני, לא שמע עליו מעולם?

בוועידת מפא"י השיגו אנשי המיעוט קרוב ל-40% כוחם הגיעו לשיאו. באותו רגע היו צריכים להחליט לאן פניהם מועדות:

לפילוג ולהקמת מפלגה חדשה — או לפשרה ולמכירת עצמם ביוקר?

אילו החליטו בבירור להישאר במפלגת-אשכול ולתרגם את כוחם למכסימום של עמדות וכסאות, יכלו לעשות זאת. באותו רגע יכלו להשיג מחיר גבוה, כי כוחם היה עימם. הם יכלו להפעיל לחץ. הם יכלו לקרוא לוועידה נפרדת.

הם יכלו להעמיד את אשכול בפני ברירה חמורה. קרוב לוודאי שהיו משיגים אז 40% מן המקומות של מפא"י בכנסת הבאה, ועמדות-מפתח מתאימות בממשלה הבאה.

ואז, בכנסת הבאה, יכלו לחדש (ואף לבצע) את איום הפילוג. כש-40% מחברי מפא"י בכנסת מלוכדים סביבם, יכלו למנוע בעד אשכול מלהרכיב קואליציה חדשה — ולהכריח את מפא"י למנות את אחד משלהם כמועמד לראשות-הממשלה.

זאת היתה האפשרות האחת.

אילו החליטו, לעומת זאת, ללכת לקראת פילוג, היו צריכים לבצע זאת במהירות, בהיותם חזקים ומאוחדים, ליצור עובדות מוגמרות. אז היה פועל הינאמיזם של התהליך

הם ביקשו להשיג עמדות-כוח — ובאותה שעה עצמה הפקירו אלמוגי ופרס את עמדותיהם בממשלה.

הם דיברו בקול רם על הופעה עצמאית בבחירות — ובאותה שעה גיששו אצל אשכול איזה מחיר יוכלו להשיג תמורת מכירת עצמם.

כך עבר הזמן ללא תכלית — והבקיעים בי מחנה המיעוט החלו בולטים ומתרחבים.

● חושי החל מכריו כי לא ילך לקראת פילוג — ובכך השמיט את הקרקע האירוגנית מתחת לרגלי הרשימה העצמאית הפוטנציאלית, והוריד לחצי את מחיר המיעוט במקח-ומימכר המפלגתי.

● אלמוגי נשאר נאמן, כקלגס מסור, אך אחרי בגידת חושי נתגלה כי כוחו העצמאי בחיפה הוא זעום — וכך ירדו מניות המיעוט עוד יותר.

● דיין רמז כי לא יצטרף לרשימה עצמאית, ובכך הפך את הקמתה לבלתי-אפשרית — וערך-השוק של מניות המיעוט צלל עוד יותר.

● פרס עורר את הרושם שהוא מוכן לבגוד בכל רגע תמורת מחיר מינימלי — ובכך הוריד את המינימום של המחיר.

מכיונס לכינוס — מאביחיל לתל-אביב, מתל-אביב לחיפה — גברו הסתירות, הניגודים, ההיסוסים.

תוך חודש ימים גלש המחיר משיא מפתח עד קרוב לנקודת-האפס.

★ ★ ★

יום אין לוי אשכול רואה עוד צורך לשלם למיעוט שוחד רציני. כסותר מנוסה, הוא יודע כי כבר אין

עומתנו ונונינו

לטובתם, היוזמה היתה נשאת בידיהם, והם יכלו ליצור בסיס מוצק להופעה עצמאית בבחירות. זאת היתה האפשרות השנייה.

ל אחת משתי האפשרויות חייבה מהירות של החל-טה וביצוע.

כאיסטראטגים מדולפלים, היו החצי-צעירים צריכים להעריך נכונה את חולשתם העיקרית: העובדה שאין הם מחנה מגובש, בעל השקפת-עולם מלכדת ואינטרס אחיד, אלא אוסף מיקרי של עסקנים, אשר לכל אחד מהם אינטרסים נפרדים ובעיות שונות.

חושי חולש על בסיס-כוח מגובש, ואין הוא יכול לסכנו. אלמוגי הוא איש-מנגנון, וכלי מנגנון הוא אפס מנופה. פרס הוא ביורוקראט אפרורי, שאין לו קיום מחוץ למערכת הבטחון. לדין, לעומת זאת, נידמה כי זוהרו לא ידהה במהרה, וכי הוא יכול להישאר זמן ממושך בצד, לחכות עם סכין ביד עד שאשכול יתחלק על קליפת בונה.

וכולם יחד תלויים בזקן, המשוגע לדבר אחד: הפרשה. שגעון כזה אינו מאפשר שום חשבון פוליטי הגיוני ומפוכח. חבילה כזאת אפשר להחזיק יחד רק למשך זמן מוגבל, כד עור נשמרת תנופת ההתקפה והנצחון. היא לא יכלה לעמוד במייבחו של זמן, של דריכה במקום, של סכסופיה-השהיה.

לכן היה צורך להחליט מהר, לבצע מהר, לנצח מהר. אבל המצביאים הגדולים לא יכלו להחליט.

★ ★ ★

הערך מטרם ברורה, לא תיתכן טאקטיקה תכליתית. תחת מיבצע יזום, מתוכנן ומחושב, בא אוסף של טכסיסים שסתרו זה את זה.

ראשי המיעוט העמידו לאשכול תנאים שהוא לא יכול היה לקבלם, מבלי להשפיל את עצמו כסמרטוט. הם דתפוחו אל הקיר, לא הותירו לו ברירה אלא ללחום. אך הם לא היו מוכנים לפילוג.

רוי בן-גוריון: בין הכסאות

למיעוט סחורה רצינית למכור, וכי כל יום העובר יוריד את המחיר עוד יותר.

חקירה חדשה של הפרשה? אין על מה לדבר. שום נוסח מעורפל, שישימש למיעוט הסוואה לכניעתו, לא יתקבל.

40% מן המקומות ברשימת-המועמדים לכנסת? אי-אפשר לקבוע שום אחוז. במפא"י אין סיעות. ראש-הממשלה אינו קובע את הרשימה. יש מוסדות מוסמכים, יש גוהל מקובל, והרשימה תורכב הפעם כמו בפעמים הקודמות.

כמילים אחרות: למיעוט לא יובטח שום אחוז, לא גרוד ואף לא קטן.

תיקים בממשלה הבאה? אי-אפשר להבטיח שום דבר. איך אפשר לדעת מה יהיו יחסי-הכוחות בכנסת הבאה? מי יודע כיום מה יצטרכו לתת לדתיים, למפ"ם, לליברלים העצמאיים? ובכלל: יש מערך, וכל החלטה תצטרך להתקבל — בבוא היום, כמובן — על דעת המערך כולו.

במילים אחרות, שום תיק לא יובטח לאנשי המיעוט. הפירמה של שימל'ה את מוישה בע"מ חרלה מלהתקיים.